

vještaje, oni su spojeni u jedan "komplet". Tekstovi izvještaja nisu bili pravopisno ujednačeni, pa je to učinio priređivač ispravljajući i prilagođavajući tekst suvremenom pravopisu. Pored toga ujednačeno je i pisanje imena gradova i zemalja te pisanje vlastitih imena. U slučaju da na izvještaju nije bio zabilježen datum njegova nastanka, on je označen prema posljednjem danu koji se spominje u tekstu. Oba su sveska opremljena mnoštvom bilježaka koje nude objašnjenja različitih događaja ili ličnosti, a na kraju 2. sveska nalazi se i kazalo osobnih imena.

Iznošenje raznovrsnih elemenata o savezništvu balkanskih zemalja i sila Osovine i kvalitetno prikazivanje jugoistoka Europe prožetog strahom od mogućeg sovjetskog prodora, razlozi zbog kojih Bugarska i NDH, unatoč solidarnosti nisu sklopile čvršće bilateralne veze, mnoštvo detalja iz političkog i društvenog života toga vremena, iscrpan prikaz uloge bugarskog cara Borisa III. na tadašnje prilike te bacanje novog svjetla na odnose istaknutog člana VMRO-a Ivana Vanče Mihajlova i Ante Pavelića, stručnjacima bi trebao biti više nego dovoljan razlog da posegnu za ovim izdanjem.

Mario Stipančević

ANDRIJA POK. PETRA IZ CANTÙA. Bilježnički zapisi, Državni arhiv u Zadru, Zadar 2001. (1. svezak) i 2003. (2. svezak)

Nakon stanke od pune 24 godine Državni arhiv u Zadru nastavlja s objavljivanjem bilježničkih spisa. Od 1959. do 1977. godine izdani su ulomci spisa petorice zadarskih bilježnika u tri sveska, što je 2001. i 2003. nastavljeno s dva sveska bilježničkih zapisa Andrije pok. Petra iz Cantùa, zakletoga bilježnika s carskom ovlasti.

Andrija je u Zadru djelovao od ožujka 1353. do svibnja 1356. godine, a osim već spomenute dužnosti općinskoga zakletog bilježnika, obavljao je i poslove bilježnika zadarskoga Sudbenoga stola i zadarskoga kneza. Bilježnički zapisi što ih je u navedenom razdoblju sastavljao kao javni bilježnik sačuvani su u pet svesčica, koji su u ova dva sveska u cijelosti objavljeni. Robert Leljak je prepisao zapise te izradio hrvatske sažetke i kazala za prvi svezak, a Josip Kolanović sravnio s izvornikom, izvršio redakciju teksta i kazala te izradio kritički aparat i bilješke, kao i kazala u drugom svesku.

Prije teksta bilježničkih zapisa nalaze se predgovor, uvod i popis znakova i kratica korištenih pri izradi kritičkoga aparata. Uvod sadrži brojne podatke koji olakšavaju slu-

ženje ovom knjigom, pa ću se kratko osvrnuti na njegov sadržaj.

Na početku uvoda donose se poznati biografski podaci o Andriji pok. Petra iz Cantùa, mjesta u okolici Milana. Nakon toga slijedi opis nastanka objavljenih sveščića, odnosno način rada bilježnika u dotičnom razdoblju. Radom bilježnika obično su nastajale tri vrste zapisa: sažeti iskaz pravnoga posla koji stranke žele obaviti (*minute*), bilježnički zapis nastao na temelju takve skice i redigirana isprava koja se uručuje strankama.

U sljedećem dijelu autor uvoda daje paleografsku analizu teksta i napomene o metodi njegova objavljivanja. Pri objavljivanju su ispravljene nedosljednosti u interpunkciji i pisanju malih i velikih slova, ali su sačuvane ostale osobitosti grafije i jezika autora zapisa, kao što su različite grafije za ista imena, ali i za sasvim obične riječi. Sve intervencije autora u tekst (izmjene, dopune, brisanja) zabilježene su u kritičkom aparatu.

Posljednji dio uvoda govori o značenju notarskih zapisa za historiografiju.

Uvod drugoga sveska je, osim napomene o pogreškama u prvom svesku, znatno skraćeni tekst uvoda prvog sveska, čija je očita namjena poslužiti kao nadomjestak čitaču koji u rukama nema prvi svezak.

Središnji dio ovoga izdanja su prijepisi bilježničkih zapisa u kronološ-

kom nizu, u prvom svesku od 1. ožujka 1353. do 23. siječnja 1355, a u drugom od 26. siječnja 1355. do 12. svibnja 1356. godine. Prvi svezak tako sadrži prijepis prvih triju sačuvanih knjižica, a drugi posljednjih dviju. Prije svakoga zapisa nalazi se redni broj, datum i regest na hrvatskom jeziku. U kritičkom aparatu u obliku bilježaka na dnu stranice nalaze se već spomenuti podaci o intervencijama autora u tekst. Prvi svezak sadrži 431 zapis, a drugi 284. Numeracija u svakom svesku počinje ispočetka. U tekstu su obilježeni i prijelazi stranica, radi lakšeg pronalaženja određenog zapisa u izvorniku.

U prilogu obaju svezaka nalaze se po tri kazala: kazalo osoba, kazalo mjesta i kazalo stvari. Kazala su, uključujući i podnatuknice i objašnjenja, na latinskom jeziku. Brojevi u kazalu ne odnose se na brojeve stranica, nego na redne brojeve zapisa u pojedinom svesku. U kazalu imena glavna je natuknica ime, a prezime, koje tada tek nastaje, donosi se kao uputnica. Kazalo mjesta je, u mjeri u kojoj je to bilo moguće, upotpunjeno današnjim nazivima mjesta.

Oba sveska kao prilog donose i pregled mjera i novčanog sustava koji su u to vrijeme korišteni u Zadru.

Notarski spisi kao povijesni izvor imaju veliko značenje prije svega za proučavanje povijesti svakodnevice. Budući da su nastali radi zaštite prava pojedinaca, prije svega kod skla-

panja raznih ugovora (kupoprodajnih, ugovora o najmu, ženidbenih ugovora, ugovora o zajedničkome životu), govore nam o gotovo svim aspektima srednjovjekovnog života. Osim za proučavanje povijesti svakodnevnog života i gospodarske povijesti, poslužit će i onima koji se bave onomastičkim i toponomastičkim istraživanjima.

Nadajmo se da će i ovo izdanje biti poticaj za nastavak objavljivanja ovako vrijednih povijesnih izvora.

Tomislav Čepulić

**DIPLOMATIČKI ZBORNIK
KRALJEVINE HRVATSKE,
DALMACIJE I SLAVONIJE.
DODACI, SVEZAK II, LISTI-
NE GODINA 1271. – 1309., Hr-
vatska akademija znanosti i
umjetnosti, Zagreb 2002.**

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti nakon stanke od četiri godine nastavlja s objavljivanjem niza dodataka Diplomatičkom zborniku Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije, koji je, obuhvativši razdoblje do 1399. godine, izlazio od 1904. do 1990. godine. Urednici Diplomatičkoga zbornika bili su T. Smičiklas, E. Laszowski, M. Kostrenčić, S. Gunjača i D. Rendić-Miočević, a ukupno je izašlo 18 svezaka. Prvi svezak dodataka, objavljen 1998, uredili su H. Sirotković i J. Kolanović.

Drugi svezak dodataka obuhvaća 276 diplomatskih isprava nastalih u razdoblju od 1271. do 1309. godine, čiji se izvornici ili prijepisi čuvaju u nekoj od 19 ustanova (arhiva, knjižnica, muzeja, kaptola i samostana) ili u nekom od sedam zbornika isprava navedenih u uvodnom dijelu ovoga izdanja, koji uz ovaj popis izvora sadrži i predgovor urednika Hodimira Sirotkovića, uvod priređivača, Josipa Barbarića i Jasne Marković, kao i popise literature i korištenih kratica.

Drugi dio knjige, svojevrsni sadržaj, sastoji se od kronološkoga niza regesta svih objavljenih isprava, na latinskom jeziku.

Središnji dio knjige čini tekst isprava u, najčešće latinskom, a samo kod malog broja isprava talijanskom izvorniku, obogaćen kritičkim aparatom, kao i hrvatskim regestima. Pri pripremi teksta razriješene su kratice i stavljena je interpunkcija prema logičkom smislu teksta, dok ortografske nedosljednosti nisu ispravljane. Velika slova su upotrijebljena za pisanje imena osoba, mjesta, mjesnih pridjeva, mjeseci i institucija.

U prilogu se nalaze kod ovakvih izdanja nezaobilazna kazala imena, mjesta te stvari i ustanova, a na samom kraju je i napomena priređivača.

Tematika objavljenih isprava vrlo je raznolika: od najbrojnijih privatnih isprava, kakve su i prva (že-